

6284 SAYILI AİLENİN KORUNMASI VE KADINA KARŞI ŞİDDETİN ÖNLENMESİNE DAİR KANUN KAPSAMINDA KOLLUĞUN GÖREV VE YETKİLERİ

*Arş. Gör. Damla Özden ÇELT**

Özet

Kişilerin ve toplumun huzur ve mutluluğunun sağlanması, devletin temel amaç ve görevleri arasındadır. Bu anlamda özellikle son yıllarda giderek artan kadına karşı şiddet vakalarının önlenmesi amacıyla Türkiye, 2011 yılında “Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi” ne taraf olmuştur. Bunu takiben 8 Mart 2012 tarihinde 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” kabul edilmiştir. İlgili kanun kapsamında şiddet mağdurunun ilk başvuracağı yerlerden birisi kolluktur. 6284 sayılı Kanun ile mağdur bakımından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluğa da koruyucu ve önleyici tedbirler alma, tedbir kararlarının uygulanmasını takip noktasında yetkiler ve görevler verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kadına Karşı Şiddet, Adli Kolluk, İdari Kolluk, Koruyucu Tedbir, Önleyici Tedbir

Abstract

Ensuring the peace and happiness of people and of society is among the basic objectives and duties of the state. In this sense, especially for the prevention of violence against women in recent years, Turkey became a party to the Council of Europe Convention on “Prevention and Combating Violence against Women and Domestic Violence” in 2011. Subsequently, on 8 March 2012, Turkey adopted the Law No. 6284 on “Protection of the Family and Prevention of Violence against Women”.

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı. Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0001-5271-1689>.

Makale Geliş Tarihi:25/05/2019 / Makale Kabul Tarihi:15/06/2019

Within the scope of the law, one of the authorities where the victim of violence applies is law enforcement officers. The Law No. 6284 grants law enforcement officers powers and duties to take protective and preventive measures and to follow-up these measures in case the delay harms victims.

Keywords: Violence against Women, Judiciary Officials, Administrative Law Enforcement, Protective Measures, Preventive Measures

I. Giriş

İnsanın en temel hakkı, insan onuruna uygun bir biçimde yaşamak ve vücut bütünlüğünü korumaktır. Dünyada ve ülkemizde insan haklarının sağlanması amacıyla geçmişten günümüze birçok adım atılmış; ekonomik ve sosyal eşitsizliklerin giderilmesi, ayrımcılığın engellenerek toplumsal barışın sağlanması adına anayasal ve yasal düzenlemeler getirilmiştir. Bu hakların ihlali halinde ise yaptırım gücünü haiz olan devlettir ve bu durum devlete bir takım pozitif yükümlülükler yüklemektedir.

Öteden beri var olmakla birlikte, teknolojik gelişmelere paralel olarak görsel işitsel araçların da etkinliğini arttırması sonucunda, aile içi şiddet, kadına karşı şiddet olayları üzerinde farkındalık oluşmuş, söz konusu şiddetin hemen hemen toplumun her kesiminden kadını tehdit ettiği basına yansıyan olaylarda gözler önüne serilmiştir¹. Bu anlamda ulusal ve uluslararası insan hakları ve kadın hakları örgütlerince, yasama ve yargı nazarında şiddet, toplumsal eşitlik, cinsiyete bağlı ayrımcılık kavramları yeniden tartışılmış, toplumun geleceğini tehdit eden kadına karşı şiddet ve ev içi şiddetle sıkı bir mücadeleyle girilmiştir.

Ülkemizde kadına karşı şiddet ve ev içi şiddet olaylarının artışı karşısında oldukça önemli ve yerinde bir adım atılarak 2011 yılında “Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla

¹ **Başalp**, Nilgün, “Aile İçi Şiddet ve Özel Hukuk Yaptırımları”, MÜHA Dergisi 2014, C.20, S.3, s. 209 vd. ; **Ediz**, Ayşe/ **Altan**, Şenol, “ Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Alan Araştırması”, TBB Dergisi 2017, Özel Sayı, s. 398 vd.; **Moroğlu**, Nazan, “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi”, http://portal.ubap.org.tr/App_Themes/Dergi/2012-99-1169.pdf (ET. 24.01.2019), s. 358.

Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi (İstanbul Sözleşmesi)” imzalanmış, Sözleşme 8 Mart 2012’de Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Sözleşmeyi takiben 8 Mart 2012 tarihinde 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun” kabul edilerek 20 Mart 2012 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu Kanun’un 23. maddesi ile kapsam ve uygulama açısından yetersiz kalan² 4320 sayılı Ailenin Korunması Hakkında Kanun mülga edilmiştir³. Ardından, 18 Ocak 2013 tarihinde “6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği” yürürlüğe girmiştir.

Her ne kadar yasal düzenlemeler açısından gerekli önlemler alınmış olsa da yasaların iyi hazırlanması kadar iyi uygulayıcılara da ihtiyaç olduğu kaçınılmaz bir gerçektir. Ne yazık ki İstanbul Sözleşmesi’ni ilk olarak imzalamak ve yine oldukça ciddi yaptırımlar getiren 6284 sayılı Kanun ve Yönetmeliği’ni yürürlüğe koymak Türkiye’de kadına karşı şiddet vakalarını engellemekte yeterli olmamış, kadına karşı şiddet vakaları ve bu şiddetin en ağır sonuçlarından kadın cinayetleri (*femicide*) artan bir seyir göstermiştir⁴.

Kadına karşı şiddet bireysel anlamda kadınların hayatını ve vücut bütünlüğünü, bunun yanında da toplumsal güveni, yani kamu düzenini tehdit etmektedir⁵. Kamu düzeninin üç ana ögesinden biri olan genel güvenliğin sağlanması amacıyla kadına karşı şiddeti önlemek, kadınların ve dolayısıyla toplumsal güvenliğin sağlanması gerekmektedir. Her

² **Badur**, Emel, “Ailenin Korunması Alanındaki Son Gelişmeler”, TBB Dergisi 2009, S. 84, s. 65 vd.; **Moroğlu**, s. 368.

³ **Dural**, Mustafa/ **Öğüz**, Turgut/ **Gümüş**, Mustafa Alper, Aile Hukuku, C.III, 12. Baskı, İstanbul 2016, s. 193 ; **Hatemi**, Hüseyin/ **Kalkan Oğuztürk**, Burcu, Aile Hukuku, 6. Baskı, İstanbul 2018, s.97 vd..

⁴ Basında yer alan bazı kadın cinayeti haberleri için bkz.; <https://www.birgun.net/haber/kayseri-de-kadin-cinayeti-o-kursun-hepimize-sikildi-263927>; <https://www.cnnturk.com/turkiye/sultangazide-kadin-cinayeti>; <https://t24.com.tr/haber/bursa-da-kadin-cinayeti-nisanlisi-tarafindan-dovulen-kadin-hasta-nede-hayati-ni-kaybetti,830029>; <https://www.cnnturk.com/turkiye/ankarada-sokak-ortasinda-korkunc-cinayet>; <https://www.takvim.com.tr/webtv/video-haber/video/antalya-manavgatta-kadin-cinayeti-dini-nikahli-esi-tarafindan-20-bicak-darbesiyle-hunharca-olduruldu>.

⁵ **Ceylan**, Ebru, “Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler”, TBB Dergisi 2013, S. 109, s. 14.

vatandaş gibi, şiddet mağduru kadının da ilk başvuracağı mekanizma olarak kolluk akla gelir. Bu nedenle de kolluk birimlerinin uygulamaları hayati önem arz etmektedir. İşte bu önem sebebiyle gerek İstanbul Sözleşmesi'nde gerek 6284 sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliği'nde kolluğa da birtakım koruyucu ve önleyici tedbirler alma yetkisi ve yükümlülüğü yüklenmiştir. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü tarafından 2015 yılında hazırlanan “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması” adlı çalışmada dikkat çekici bir veri paylaşılmış, kolluğa başvuruda, mağdurların büyük bir oranının ifadelerinin alınmadığı ve genelde başka kurum veya kurumlara yönlendirildikleri tespitinde bulunulmuştur⁶. Bu hususta Hatemi de, 6284 sayılı Kanun’un yürürlüğe girmesinin memnuniyet verici olduğunu ancak, özellikle kolluğun kadının korunması için gerekli duyarlılığı göstermediğini ve bu sebeple de ne şiddet olaylarının ne de kadın cinayetlerinin etkin bir biçimde önüne geçilemediğini vurgulamıştır⁷. Buna karşın Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü’nce düzenlenen verilere göre, 2013 yılında kolluk tarafından alınan ve mahkemece onaylanan tedbir kararlarının sayısı 60.000 civarında iken, bu rakam 2017 yılında 100.000’e yaklaşmıştır⁸. Söz konusu rakamlar da dikkate alındığında, kolluğun etkinliğinin arttığı görülmekle birlikte, bu gelişme şiddet vakıalarının azalmasında yetersiz kalmıştır.

Mağdurun başvurduğu ilk halkalardan biri olan kolluk tarafından etkin korumanın sağlanması, sürecin sağlıklı sürdürülmesi bakımından oldukça kritiktir⁹. Bu çalışma ile öncelikli olarak kadına karşı şiddet vakalarında başvuru kolluktan ne anlaşılması gerektiği üzerinde durulacak, sonrasında ise İstanbul Sözleşmesi, 6284 sayılı Kanun ve Uygulama Yönetmeliği çerçevesinde kolluğun yetki ve görevleri tespit edilerek kolluğun daha etkin olmasının önemi vurgulanacaktır. Son

⁶ Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması”, (<http://www.hips.hacettepe.edu.tr/KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf>) 2015, s. 167.

⁷ **Hatemi/ Kalkan Oğuztürk**, s. 98.

⁸ <https://www.ntv.com.tr/kadina-siddet/verilerle-turkiyede-kadina-siddetin-anatomisi%2c9qKlgEbuGki0JsWdAupp-Q> (ET. 24.03.2019).

⁹ **Badur**, “Kadının Şiddet Nedeniyle Uğradığı Zararların Tazmini ve Nafaka”, ÇÜHF Dergisi 2018, C.3, S.1, s. 12. (<https://www.jurix.com.tr/article/12344>, ET. 09.05.2019).

olarak kolluğa verilen yetki ve görevin gerektiği gibi kullanılmamasının yaratacağı sakıncalar ve hukuki sorumluluğa temas edilecektir.

II. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesinde Kolluk Kavramı

1. Genel Olarak Kolluk

Anayasanın 5. maddesi ile devletin temel amaç ve görevleri arasında kişilerin ve toplumun huzur ve mutluluğunun sağlanması sayılmıştır. Buna göre devlet, kişilerin ve toplumun huzur ve mutluluğunu, yani genel anlamda kamu düzenini sağlamakla görevlidir¹⁰. Kamu düzeni bireylerin güvenlik, sağlık ve huzur içinde yaşamalarını ifade eder¹¹. Bunlar içerisinde özellikle güvenlik unsuru ön plana çıkmaktadır. Çünkü bir toplumda sağlığın ve huzurun olabilmesi için her şeyden önce kişilerin güvende olmaları gerekmektedir. Bu anlamda güvenliğin tesis edilmesi kadar korunması da önemlidir.

Genel güvenliğin amacı kişilerin can ve mal güvenliğinin sağlanmasıdır¹². Kişilerin can ve mal güvenliğinin sağlanması adına Anayasa'da birtakım düzenlemeler yapılmış (AY m.17, m.19, m.20, m.21, m.35), bu hakların ihlali halinde uygulanacak yaptırımlar da çeşitli kanunlar ile düzenlenmiştir (TCK, TMK, 6284 sayılı Kanun vb.)¹³.

¹⁰ **Okay Tekinsoy**, Özge, İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı, İstanbul 2011, s. 14 vd..

¹¹ **Gözler**, Kemal, İdare Hukuku, 2. Baskı, C.II Bursa 2009, s.472.

¹² **Gözler**, s. 473.

¹³ Özellikle 1 Ocak 2002'de yürürlüğe giren 4721 sayılı Türk Medeni Kanun'u ile 743 sayılı Türk Kanunu Medenisinde benimsenen cinsiyetler arası nisbi eşitlik anlayışı terk edilmiş, mutlak eşitlik prensibi benimsenmiştir. 743 sayılı EMK döneminde, mutlak eşitliğin en fazla zedelendiği yer Aile Hukuku kitabı olmuş, bu sebeple de 4721 sayılı Kanun Aile Hukuku anlamında reform niteliğindeki yenilikleri de beraberinde getirmiştir. Medeni Kanun'un ikinci kitabı olan Aile Hukuku ile mutlak eşitlik vurgusu yapılmış olmakla birlikte, zayıf tarafın korunması ilkesi çerçevesinde, lafzen genel görülen ancak özünde kadınları ve çocukları korumaya yönelik hükümler de tesis edilmiştir (TMK m. 185, 186, 202, 346, 347). Ancak gerek Anayasa gerek Aile Hukuku, gerekse diğer genel nitelikte Kanunlar (Ör.TCK) cinsiyet anlamında kadını korumaya yetmemiş ve kadına yönelik şiddet vakıalarındaki farkındalık sebebiyle daha özel düzenlemeler yapılması ihtiyacını göstermiştir.

Kamu düzeni, esasında toplumsal nitelikli bir kavram olup, kişilerin özel hayatı kural olarak kamu düzenini ilgilendirmez¹⁴. Ancak gerek özel hayat gerek aile hayatı Anayasa tarafından koruma altına alınmış olsa da bunların dış dünyaya toplum düzenini bozacak şekilde yansımaları, “kamu düzeni” kavramını devreye sokar¹⁵. Zira Anayasa’da özel hayatın (m.10) ve aile hayatının gizliliğine dokunulamayacağı düzenlenmiş olup, buna karşın aile içi şiddet vakalarında suç unsuru mevcut olduğundan, kamu düzeninin bozulduğu kabul edilerek duruma müdahale edilmesi ihtiyacı doğmuştur¹⁶. O halde her ne kadar kişilerin özel hayatının kamu düzeniyle doğrudan ilgili olmadığı öne sürülse de kişilik haklarına yönelik saldırı, suç teşkil ediyorsa doğrudan kamu düzeninin de tehdit edildiği sonucuna varılacaktır.

Kamu düzeninin sağlanması, korunması ve bozulduğunda yeniden oluşturulması için Devletin oluşturduğu idari yapılanmaya kolluk denilmektedir¹⁷. Kolluk faaliyeti, kişilerin hak ve özgürlüklerine sınırlama getirmesi nedeniyle bir müdahaleden ibaret olmayıp aynı zamanda bu hak ve özgürlüklerin “korunma”sıdır¹⁸. O halde kolluk faaliyetini “kamu düzeninin sağlanması amacıyla hak ve özgürlüklere müdahale” olarak tanımlamak yanlış olmayacaktır.

Kolluk faaliyetlerinin yürütülmesinde, devletin tek bir kuruluş olmamasının doğal sonucu olarak tek tip örgütlenme modelinin de izlenmediği görülmektedir. Ülkemizde genel kolluk kuvvetleri Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Teşkilatı olmak üzere üçe ayrılmaktadır. Polis, esas olarak 3201 sayılı

¹⁴ **Günday**, Metin, İdare Hukuku, 10. Baskı, Ankara 2011, s. 290.

¹⁵ **Özay**, İlhan, Güneşliğinde Yönetim, İstanbul 2004, s. 722 vd.

¹⁶ **Öztürk**, Nejla, “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler”, İÜHF Dergisi 2017, C.8, S.1, s. 3; **Öztaş**, Bilge, Aile Hukuku, 6. Baskı, Ankara 2015, s. 6 vd..

¹⁷ **Akkoyunlu**, Sencer Abdullah, “Kamu Düzeninin Sağlanmasında Kolluğun Yetkileri”, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzincan 2017, s. 11 vd.; **Özbek**, Veli Özer/**Doğan**, Koray/**Bacaksız**, Pınar/**Tepe**, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, 11. Baskı, Ankara 2018, s. 204-205; **Günday**, s. 289.

¹⁸ **Özay**, s. 724 vd.; **Yenisey**, Feridun, Kolluk Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 2015, s. 12 vd..

Emniyet Teşkilatı Kanunu (ETK) ve 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyetleri Kanunu (PVSK) hükümleri çerçevesinde faaliyet gösterirken; Jandarma, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu (JTK) çerçevesinde faaliyet göstermektedir. Genel güvenlik amaçlı kolluğun tamamı İçişleri Bakanlığı'na bağlıdır¹⁹.

Kolluk faaliyeti genel anlamda adli ve idari kolluk faaliyeti olarak ikiye ayrılmaktadır²⁰. Ancak ülkemizde, adli ve idari kolluk teşkilatları birbirinden ayrılmadığı için, Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı, Sahil Güvenlik Teşkilatının yürütmüş olduğu faaliyetlerin bir kısmı adli, bir kısmı ise idari kolluk faaliyetidir²¹. Kanun hükümlerinde de idari ve adli kolluk görevlerinin ayrı ayrı ele alındığını görmek mümkündür²².

¹⁹ **Günday**, s. 299 ; **Yenisey**, s. 15.

²⁰ **Gözler**, s. 477; **Akkoyunlu**, s. 52 vd..

²¹ **Akkoyunlu**, s. 67 vd..

²² 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 164. maddesinde Adli kolluk ve görevi, "(1) Adli kolluk; 4.6.1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilatı Kanununun 8, 9 ve 12 nci maddeleri, 10.3.1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanununun 7 nci maddesi, 2.7.1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesi ve 9.7.1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4 üncü maddesinde belirtilen soruşturma işlemlerini yapan güvenlik görevlilerini ifade eder." şeklinde düzenlenmiştir.

Aynı Kanun'un 8. maddesine göre "(1) Polis: İdarî, siyasi ve adli kısımlara ayrılır."; 9. maddeye göre; "A) İdari polis, içtimai ve umumi intizamı temin etmekle mükellef olan kısımdır. ... C) Adli polis; asgari tam teşekküllü bir polis karakolu bulunan yerlerde, adli işlerle uğraşmak üzere Emniyet Umum Müdürlüğüne kadrodan ayrılan bir kısımdır." 12. maddeye göre; "Adli işlere mütaallik tahkikat; salahiyetli adli otoritelerin direktifleri altında ve kanunlarına tevfikan yalnız adli zabıtaya yaptırılır. Polis teşkilatı yapılmayan yerlerde teşkilat yapılmıncaya kadar adli polis vazifeleri diğer zabıta tarafından yapılır. İdari zabıta adli zabıtaya icabında veya Cumhuriyet Müddeiumumisinin talebi üzerine yardımcı mükelleftir. İdari polis adli zabıta vazifesini tahrir eden herhangi bir hal karşısında kaldığı takdirde bir taraftan adli zabıta vazifesini ifa etmekle beraber, diğer taraftan adli zabıtayı haberdar eder ve adli zabıta gelince işi ona devreder. Adli zabıta vazifesini gerek aslen ve gerek yardım suretiyle gören zabıta memurları hakkında bu vazifeden mütevellit suçlardan dolayı Ceza Mahkemeleri Usulü Kanununa göre takibat yapılır."

2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun 7. maddesine göre Jandarmanın sorumluluk alanlarında genel olarak görevleri şunlardır; "a) Mülki görevleri; Emniyet ve asayiş ile kamu düzenini sağlamak, korumak ve kollamak,

Her ne kadar adli ve idari kolluk teşkilatları birbirinden ayrılmamış olsa da kolluk faaliyeti kapsamında yapılan işlem veya eylemin adli kolluk faaliyeti çerçevesinde mi yoksa idari kolluk çerçevesinde mi gerçekleştiği önemli bir sorundur²³. Zira idari kolluk faaliyetini idare hukuku düzenlerken, adli kolluk faaliyetini ceza ve ceza usul hukuku düzenler²⁴. Dolayısıyla adli kolluk yargılama faaliyetine yönelik iken, idari kolluk kendine özgü bir idari faaliyet niteliğindedir.

Adli kolluk (*Suç Kolluğu*²⁵) ve idari kolluk faaliyetini birbirinden ayırmak açısından en temel kriter, adli yargının, ceza yasalarında “suç” olarak tanımlanan fiilleri işleyen faillerin tespiti, bulunması, yakalanması ve adli makamlara teslim edilmesi faaliyetini ve bu anlamda kolluğun bastırıcı yönünü temsil etmesidir²⁶. Adli kolluk, maddi kamu düzeninin sağlanması, korunması ve bozulduğunda yeniden oluşturulmasına dolaylı olarak hizmet eder. Buna karşılık idari kolluk (genel idari kolluk), doğrudan kamu düzeninin bozulmasını önlemeyi amaçlar²⁷. İhlalleri engeller, ihlalin sonuçlarını ortadan kaldırır ve mevzuatta öngörülmüşse idari yaptırımlar uygular²⁸. İhlal ne zaman ki ceza yasalarında suç olarak tanımlanmış bir eylem niteliğinde olur, o zaman adli kolluk devreye girer. Ancak adli kolluk faaliyetini, eylemin yalnızca suç teşkil ettiği zaman bakımından sınırlamak doğru değildir. Bir suç tehlikesinin ortaya

kaçakçılığı men, takip ve tahkik etmek, suç işlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri almak ve uygulamak, ceza infaz kurumları ve tutukevlerinin dış korumalarını yapmak. “b) Adli görevleri; İşlenmiş suçlarla ilgili olarak kanunlarda belirtilen işlemleri yapmak ve bunlara ilişkin adli hizmetleri yerine getirmek. “c) Askeri görevleri; Kanunlarla ve Cumhurbaşkanlığı kararnameleri ile verilen askeri hizmetleri yerine getirmek.”

Söz konusu hükümler dışında 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu, 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu, 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname gibi başkaca kanunlarda da kolluğun görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

23 **Özay**, s. 725 vd..

24 **Gözler**, s. 483 vd.; **Günday**, s.293 vd.; **Akkoyunlu**, s. 62.

25 **Akkoyunlu**, s. 52.

26 **Gözler**, s. 478 ; **Yenisey**, s. 417 ; **Özbek/ Doğan/ Bacaksız/ Tepe**, s.205 vd.; **Akkoyunlu**, s. 59.

27 **Gözler**, s. 493; **Günday**, s. 290 vd.; **Akkoyunlu**, s. 60.

28 **Özay**, s. 727.

çıkması üzerine yapılan müdahale de adli kolluk faaliyeti kapsamındadır²⁹.

Adli ve idari kolluk faaliyetini ayırmakta kullanılabilir bir diğer kriter, söz konusu işlem veya eylemin muhatabı bakımından kendisini gösterir. Şayet, kolluğun eylem ve işlemi yalnızca mağduru koruma amacıyla bir takım tedbir ve önlemlerin alınmasından ibaretse idari kolluk faaliyetinden, failin ve suçun ortaya çıkarılmasına ilişkin ise adli kolluk faaliyetinden söz edilecektir. Bu anlamda örneğin mağduru koruması amacıyla bir kuruma yerleştirilmesi, yalnızca mağduru koruma amacı taşıdığından idari kolluk faaliyeti sayılacak, suç şüphesiyle bir kimsenin gözaltına alınması ise adli kolluk faaliyeti olarak değerlendirilecektir³⁰.

Bunun yanında, 2005 yılında yürürlüğe giren “Adli Kolluk Yönetmeliği” m. 3’de de Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) ile paralel, adli kolluğa ilişkin bir takım tanımlamalara yer verilmiş, “*Adli kolluk görevlileri: 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu, 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilâtı Kanununun 8, 9 ve 12 nci maddeleri, 10/3/1983 tarihli ve 2803 sayılı Jandarma Teşkilât, Görev ve Yetkileri Kanununun 7 nci maddesi, 2/7/1993 tarihli ve 485 sayılı Gümrük Müsteşarlığının Teşkilât ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 8 inci maddesi, 9/7/1982 tarihli ve 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanununun 4 üncü maddesi ve 3/11/1983 tarihli ve 83/7362 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla yürürlüğe konulan Jandarma Teşkilâtı Görev ve Yetkileri Yönetmeliğinde belirtilen soruşturma işlemlerini yapmak üzere, tâbi oldukları atama usulüne göre görevlendirilen komutan, âmir, memur ve diğer görevlileri,*

(Değişik fıkra: RG-21/12/2013-28858) *Adli kolluk sorumlusu: Mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından görevlendirilen adli kolluğun komutanını, amirini veya sorumlusunu,*

(Ek fıkra: RG-21/12/2013-28858) *En üst dereceli kolluk amiri: Emniyet Genel Müdürlüğünde; il emniyet müdürünü, ilçe emniyet müdürünü veya amirini, Jandarma Genel Komutanlığında il jandarma*

²⁹ **Gözler**, s. 478 ; **Öztürk**, Bahri, Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Baskı, Ankara 2018, s. 278.

³⁰ **Akkoyunlu**, s. 83 vd..

komutanını, ilçe ve merkez ilçe jandarma komutanını, Sahil Güvenlik Komutanlığında; birlik komutanını, Gümrük ve Ticaret Bakanlığında; gümrük muhafaza kaçakçılık ve istihbarat müdürünü, ... şeklinde tanımlanmış, böylece adli kolluğun görevinin “*soruşturma işlemlerini yapmak*” la sınırlı olduğu bir kez daha vurgulanmıştır³¹.

İdari kolluk amirleri ise İçişleri Bakanı, Valiler ve Kaymakamlardır³². Ülkemizde emniyet ve asayişten sorumlu en yüksek düzeyde sorumluluk İçişleri Bakanına aittir. Bu kapsamda İçişleri Bakanına, polis, jandarma ve diğer kolluk teşkilatına emir ve talimat verme veya onlar üzerinde denetim yapma ve yaptırım uygulama yetkisine sahiptir³³.

2. Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kapsamında Kolluk

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’un (AKKKŞÖDK) birçok hükmünde kolluk amiri, kolluk birimi, kolluk görevlisi ibarelerine rastlanmakla birlikte, 11. maddesi ile kolluk görevlerinin, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında bu kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış ve ilgili kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar personel tarafından yerine getirileceği düzenlenmiştir. Buna karşın, kolluktan ne

³¹ Danıştay’ın K.2013/8217 ve E. 2013/8239 sayılı Kararları ile Bu Yönetmeliğin 3 üncü maddesinde yer alan ” Adli kolluk sorumlusu: Mahallin en büyük mülki idare amiri tarafından görevlendirilen adli kolluğun komutanını, amirini veya sorumlusun ifade eder” ve “En üst dereceli kolluk amiri: Emniyet Genel Müdürlüğünde; il emniyet müdürünü, ilçe emniyet müdürünü veya amirini, Jandarma Genel Komutanlığında il jandarma komutanını, ilçe ve merkez ilçe jandarma komutanını, Sahil Güvenlik Komutanlığında; birlik komutanını, Gümrük ve Ticaret Bakanlığında; gümrük muhafaza kaçakçılık ve istihbarat müdürünü ifade eder” şeklindeki tanımlamaların, 5 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde yer alan “...başsavcılığı...” ibaresinin ve (c) bendinin, 6 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan “... ve en üst dereceli kolluk amirine...” ibaresinin ve aynı maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarının ile 11 inci maddesinin birinci fıkrasında yer alan “...bu Yönetmeliğin 3 üncü maddesine göre belirlenmiş...” ibaresinin yürütülmesi durdurulmuştur.

³² **Günday**, s. 299.

³³ **Günday**, s. 299.

anlaşılması gerektiği hususunda bir tanım veya açıklamaya yer verilmemiştir.

6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'a (AKKKŞÖDK) İlişkin Uygulama Yönetmeliği'ne bakıldığında ise Tanımlar ve Kısaltmalar başlıklı 3. maddesinin (h) ve (ı) bentlerinde kolluk ve kolluk amiri kavramlarının tanımlarına yer verildiği görülmektedir. Hükme göre, kolluk kavramı ile polis, jandarma ve sahil güvenlik birimleri; kolluk amiri ile ise hakkında tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerdeki Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Sahil Güvenlik Komutanlığı tarafından atamalarındaki usule göre konu ile yetkili ve görevli kolluk biriminin komutanı/amiri ifade edilmektedir. Yine aynı maddenin (j) bendi uyarınca şikâyet mercileri kolluk, mülki amir, cumhuriyet başsavcılığı, hâkim ve bakanlığın ilgili birimleridir. Yönetmeliğin 3. maddesinin (s) bendi uyarınca tedbir kararı, kanun kapsamında şiddet mağduru ve şiddet uygulayan hakkında hâkim, mülkî amir veya kolluk tarafından, talep veya ihbar üzerine ya da resen verilecek karar şeklinde tanımlanmaktadır.

O halde genel olarak kolluk başlığında yapmış olduğumuz açıklamalar ve ayrımlar dikkate alındığında AKKKŞÖDK'da kolluk, Adli Kolluk Yönetmeliği'ne paralel olarak da zikredilen Emniyet, Jandarma ve Sahil Güvenlikten ibarettir. Ancak her ne kadar Adli Kolluk Yönetmeliği'nde belirtilen hükümlerle paralel olarak kolluk amiri tespit edilmiş olsa da 6284 sayılı Kanun kapsamında yapılan eylem ve işlemler adli kolluk faaliyeti olarak değerlendirilmeyecektir. Zira 6284 sayılı Kanun bir ceza kanunu olmayıp, ceza hukukuna ilişkin hükümler içermemektedir. Yukarıda izah edildiği üzere, ancak bir suç şüphesinin oluşması veya ceza soruşturması işlemine girilmesi halinde adli kolluk devreye girecek ve Cumhuriyet Başsavcısının emir ve talimatlarıyla bağlı olacaktır³⁴. Bu sebeple, 6284 sayılı Kanun'da kolluğa verilen yetki ve görevlerin idari kolluk faaliyeti kapsamında yapıldığını unutmamak gerekir. Ancak bazı durumlarda idari kolluk ve adli kolluk faaliyetlerinin

³⁴ Öztürk B., s. 278; Şahin, Cumhur, Ceza Muhakemesi Hukuku, 9. Baskı, C.I, Ankara 2018, s. 120.

iç içe geçtiğini “çifte karakterli işlem” olduğunu söylemek de mümkündür³⁵.

İdari ve adli kolluk faaliyetleri bakımından kolluk amirinin tespiti AKKKŞÖDK’nın Uygulama Yönetmeliği’nde verilen tanıma göre kolaylaşmış olup, özel düzenleme gereği idari kolluk faaliyetlerinde dahi kolluk amiri, Emniyet Genel Müdürlüğünde; il emniyet müdürünü, ilçe emniyet müdürünü veya amirini, Jandarma Genel Komutanlığında il jandarma komutanını, ilçe ve merkez ilçe jandarma komutanını, Sahil Güvenlik Komutanlığında; birlik komutanını ifade eder. Ancak kolluk amiri ifadesinden, o il ve ilçenin en üst kolluk amiri değil, şiddet olayını haber alan veya müdahale eden birimin kolluk amiri anlaşılmalıdır³⁶.

Bunun için Jandarma teşkilatında, kadına karşı şiddet vakalarının önlenmesi ile ilgili görevler, merkezde Jandarma Genel Komutanlığı (J.Gn. K.lığı) bünyesinde kurulan Aile İçi Şiddetle Mücadele ve Çocuk Şube Müdürlüğü tarafından ve il ve ilçelerde ise İl J/İlçe Jandarma Komutanlıkları ve bağlı timlerde görevli “Çocuk ve Kadın Kısıp Amirlikleri” ve “Çocuk ve Kadın Suçları İşlem Astsubay/Elemanı” tarafından yerine getirilmektedir³⁷.

4230 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun’dan farklı olarak 6284 sayılı Kanun’da yargısal makamlar yanında kolluğa da bir takım yetki ve görevler verilerek aile içi şiddet ve kadına karşı şiddete karşı daha etkin bir mücadele verilmesi sağlanmıştır. Bu sebeple bir sonraki başlık altında kolluğa verilen görev ve yetkiler İstanbul Sözleşmesi, 6284 sayılı Kanun ve bu Kanun’un Uygulama Yönetmeliği kapsamında ele alınacaktır. Yer yer bu faaliyetlerin idari kolluk faaliyeti olmasının arz ettiği özellikler ve daha etkin bir düzenlemenin nasıl olması gerektiği üzerine açıklamalar yapılacaktır.

35 Yenisey, s.59; Akkoyunlu, s. 67.

36 Polis Akademisi Yayınları, “Aile İçi Ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele”, 2018, Rapor No.15, s. 24-68, (<https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/aile-ici-ve-kadina-karsi-siddetle-mucadele.pdf>, (ET. 24.11.2018).

37 https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/4%20Jandarma.pdf.

III. Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Amacıyla Kolluğa Verilen Yetki ve Görevler

1. İstanbul Sözleşmesi Kapsamında

Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi 11 Mayıs 2011 tarihinde, İstanbul'da imzaya açılmış olduğundan sözleşme diğer bir adıyla “İstanbul Sözleşmesi” olarak da anılmaktadır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti sözleşmeyi aynı tarihte imzalamış akabinde 14 Mart 2012 tarihinde onaylamıştır. İstanbul Sözleşmesi'ne ilk imza atan ve onaylayan devlet Türkiye Cumhuriyeti Devleti olmuştur³⁸.

Sözleşmede kadına karşı şiddetten ne anlaşılması gerektiği hususunda 3. maddenin (a) bendi ile bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre şiddetin kamuda veya özel yaşamda meydana gelmesi ayrımı yapılmaksızın, eylemde bulunmanın yanı sıra, eylemde bulunma tehdidi, zorlama veya özgürlüğün rastgele bir biçimde kısıtlanması halleri de dâhil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve acı verilmesi sonucunu doğuran toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemlerinin bu kapsamda değerlendirileceği belirtilmiştir³⁹. Tanımın bu şekilde yapılmış olması ileride üzerinde duracağımız 6284 sayılı Kanun'un kapsamının da geniş tutulmasının önünü açmıştır.

Aynı maddenin (b) bendinde ise “aile içi şiddet” tanımına yer verilmiştir. Bu tanım kadına yönelik şiddet tanımından daha özel nitelikleri haiz olmayı gerekli kılar. Buna göre eylemi gerçekleştiren ile mağdurun aynı ikametgâhı paylaşmasına veya daha önce paylaşmış

38 **Bakırcı**, Kadiye, “İstanbul Sözleşmesi”, Ankara Barosu Dergisi 2015, S. 4, s. 133; **Ceylan**, s. 16; **Demirkır Ünlü**, Müge, Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddet, İstanbul 2012, s. 28; **Bölükbaşı**, Özge, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması, Ankara 2015, s. 71.

39 Council of Europe Convention on preventing and combating violence against woman and domestic violence (İstanbul Convention), 12.04.2011. Resmi olmayan tercümesi için bkz. Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi, Avrupa Konseyi Sözleşmeler Dizisi, No.210, 11.05.2011, m.3/(a); **Bakırcı**, s. 136; **Başalp**, s. 211 ; **Uyumaz**, Alper/ **Akdağ**, İdris, “Türk Özel Hukukunda Şiddet ve Israrlı Takip Kavramı İle Israrlı Takip Mağdurunun Korunması”, GÜHF Dergisi, C. XIX, S.2, s. 46 vd..

olmasına gerek olmaksızın, aile içinde veya aile biriminde, mevcut eşler veya hali hazırda ayrı olan yahut yalnızca birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemleri aile içi şiddet kavramı içinde kalır⁴⁰. Burada dikkat edileceği üzere her ne kadar aile içi şiddet terimi kullanılmış olsa da Medeni Hukuk anlamında geçerli kurulan bir evliliğin varlığı aranmamış (TMK m. 142)⁴¹, evlilik dışı birlikte yaşamlar ve evliliğin sona ermesi sonrası eski eşler arasındaki ilişkiler de bu kapsama dâhil edilmiştir⁴². Bununla birlikte diğer dikkat edilmesi gereken husus, aile içi şiddetin sadece ‘partnerlere’ özgü olduğu gibi yanlış bir algı yaratmasıdır. Zira aile içi şiddetin bizzat eş veya birlikte yaşanan kişi tarafından gerçekleştirilmesi beklenemez, özellikle en geniş aile kavramı ile tanımlanan ailelerde⁴³ eşler dışında üçüncü kişilerin de (özellikle kayın hısımlarının) şiddet eylemini gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu anlamda ileride üzerinde duracağımız 6284 sayılı Kanun’un 1. maddesinde aile içi şiddet tanımı yerine “ev içi şiddet” kavramının tanımı verilmesi doğru olmuştur⁴⁴.

İstanbul Sözleşmesi’nde, kadınlara yönelik şiddet genel anlamda bir insan hakları ihlali ve bir ayrımcılık türü olarak kabul edilmektedir⁴⁵. Bu da bu tür şiddete yeterince tepki göstermeyen devletlerin sorumlu konumda olacağı anlamına gelmektedir⁴⁶. Sözleşmenin 1. maddesinde sözleşmenin maksadı vurgulanmış, (e) bendi ile devlete, kadına karşı şiddet ve aile içi şiddetin ortadan kaldırılması için bütüncül bir

40 Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi, İstanbul, 11.05.2011, m.3/(b).

41 **Öztaş**, s. 119 vd. ; **Dural/ Ögüz/ Gümüş**, s. 47 vd. ; **Akıntürk**, Turgut/ **Ateş**, Derya, Aile Hukuku Kitabı, 21. Baskı, İstanbul 2019, s. 59.

42 **Demirkır Ünlü**, s. 42 vd..

43 **Akıntürk/ Ateş**, s. 6.

44 **Günay**, Mehmet, “ 6284 Sayılı Kanuna Göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler”, TAA Dergisi 2012, S. 10, s. 653; **Ceylan**, s. 25 ; **Akçaal**, Mehmet, “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Güncel Gelişmelerin Değerlendirilmesi”, MÜHF Dergisi 2013, C.1, S.2, s.201 (<https://jurix.com.tr/article/4625>, E. T. 01.03.2019); **Uğur**, Hüsamettin, “ Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanununun Getirdikleri”, TBB Dergisi 2012, S. 101, s. 346 vd..

45 **Bakırcı**, s. 148.

46 **Uğur**, s. 334-335.

yaklaşımın benimsenmesi maksadıyla kuruluşların ve kolluk kuvvetleri birimlerinin birbiriyle etkili bir biçimde iş birliği yapmalarına destek ve yardım sağlamak şeklinde pozitif bir yükümlülük yüklenmiştir. Bu yükümlülüğü daha da pekiştirir nitelikteki Sözleşmenin 18. maddesi ile “Genel Yükümlülükler” başlığı altında taraf devletlere, tüm mağdurları daha başka şiddet eylemlerine karşı korumak için gerekli yasal ve diğer tedbirleri alınması hususunda yükümlülükler verilmiştir. Buna göre taraf devletler iç hukukları uyarınca, Sözleşmenin 20 ve 22’nci maddelerinde belirtilen genel ve uzman destek hizmetlerine sevk de dahil olmak üzere, mağdurları ve tanıkları bu sözleşmenin kapsadığı her türlü şiddet eylemine karşı korumalı ve desteklemelidir. Ayrıca taraf devlet yargı birimleri, savcılar, kolluk kuvvetleri, yerel ve bölgesel yönetimler dahil, ilgili tüm devlet kurumlarının yanı sıra, sivil toplum kuruluşları ve ilgili diğer kurum ve kuruluşlarla etkili bir iş birliği için uygun mekanizmaların mevcudiyetini temin etmek üzere, gerekli yasal ve diğer tedbirleri almak noktasında yükümlüdür.

Devletin İstanbul Sözleşmesi’nde ve ileride detaylandıracağımız 6284 sayılı Kanun’da öngörülen tedbir kararlarının yerine getirilmesi noktasında pozitif yükümlülüğünün bulunması, bu yükümlülüğün gereği gibi yerine getirilmemesi halinde gerek Türk Yargı sistemi içerisinde gerekse de AİHM kararları çerçevesinde maddi ve manevi tazminat ödeme yükümünü de beraberinde getirmektedir⁴⁷. Söz konusu maddelerde Sözleşme ile kolluk faaliyetlerinde etkinliğin artırılması ve diğer kurumlarla iş birliğinin ön plana çıkarıldığını söylemek mümkündür⁴⁸. İşte bu etkinliğin artırılması için de, kolluk tarafından alınan önlemlerin yeterliliği ve yerindeliği kadar hızlı bir şekilde hayata geçirilmesi de önem arz eder⁴⁹. Sözleşmenin 50. maddesinde de bu husus, taraflar sorumlu kolluk kuvveti birimlerinin bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eylemine karşı, mağdurlara yeterli korumayı derhal sağlayarak süratle ve gereken biçimde mukabelede

47 AHİM, “Opuz Kararı” 3. Daire, 9.6.2009, Başvuru nu. 33401/02. (https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/kefe/belge/uluslararası_belgeler/kadına_karsi_siddet/OPUZ%20v%20T%C3%BCrkiye%20A%C4%B0HM%20Karar%C4%B1.pdf)(E. T. 01 .03. 2019); Uğur, s. 337 vd..

48 Bakırcı, s. 162.

49 AHİM, “Opuz Kararı”; Uğur, s. 337 vd..

bulunmalarını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri almaları şeklinde ifade edilmiştir. Yine aynı madde ile tarafların önleyici operasyonel tedbirler ve kanıt toplama da dahil olmak üzere, sorumlu kolluk kuvveti birimlerinin bu Sözleşme kapsamındaki her türlü şiddet eylemini süratle ve uygun bir biçimde önlemesi ve bunlara karşı koruma sağlamasını temin edecek gerekli yasal veya diğer tedbirleri alacakları belirtilmiştir. Buna göre kolluk, hem korumaya ilişkin tedbirlerde hem de şiddet eyleminin önlenmesine ilişkin olarak almış olduğu tedbirlerde prosedürlerle zaman kaybetmemeli, süratle tedbirleri alabilmelidir.

Sözleşmenin kapsamı ve taraf devletlere getirilen bu yükümlülükleri ne yazık ki o dönem yürürlükte bulunan 4230 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un sağlaması mümkün gözükmeyeninden⁵⁰, gecikmeksizin 6284 sayılı Kanun yürürlüğe konulmuş, özellikle kolluğun hızı ve alınacak tedbirler bakımından etkinliği artırıcı düzenlemelere bu Kanun'da yer verilmiştir.

2. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında

6284 sayılı AKKKŞÖDK'nın 1. maddesi kanunun amacının, şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemek olduğunu belirtmiştir. Her ne kadar Kanun "Ailenin Korunması ..." başlığı ile ele alınmış olsa da burada 4721 sayılı Medeni Kanun'da düzenlemelere tabi olan dar anlamda, geniş anlamda veya en geniş anlamda aile anlaşılmalıdır⁵¹. Zira 6284 sayılı Kanun'un "Tanımlar" başlığını taşıyan 2. maddenin (b) bendinde aile içi şiddet yerine "ev içi şiddet" terimine yer verilerek, amacın aile içi şiddette hasredilmediği ortaya konulmuştur⁵².

Söz konusu tedbirler mağdura ilişkin olduğu cihetle koruyucu, şiddet uygulayana yöneldiği cihette ise önleyici tedbir vasfını taşır⁵³. Gerek koruyucu gerek önleyici tedbir kararları geçici hukuki koruma tedbiri

⁵⁰ Günay, s. 649 ; Hatemi, Kalkan Oğuztürk, s. 97.

⁵¹ Öztan, s. 3 vd.; Akıntürk/ Ateş, s. 5 vd.; Bölükbaşı, s. 28 vd..

⁵² Akçaal, s. 201 ; Günay, s. 653 vd. ; Uyumaz/ Akdağ, s. 52.

⁵³ Akçaal, s. 198 ; Dural/ Ögüz/ Gümüş, s. 193 vd.; Günay, s. 650.

niteliğinde olup⁵⁴, koruma veya önleyici tedbir ilk defasında en fazla altı ay için verilebilir (AKKKŞÖDK m. 8/II).

Hüküm kapsam itibariyle yalnızca aile içindeki kadına karşı şiddeti engellemeyi değil, aile dışında da kadına karşı şiddetin her türlüünü engellemeyi bunun yanında çocukları, diğer aile bireylerini ve ısrarlı takip mağdurlarını da şiddet eylemlerine karşı korumayı hedeflemiştir⁵⁵. Bunun yanında Kanun, söz konusu tedbir kararlarının alınması için şiddetin ortaya çıkmasını aramaksızın şiddet tehlikesinin varlığını yeterli görmüş ve özellikle bu hususta önleyici tedbirleri almaya ilişkin düzenlemeler getirmiştir.

6284 sayılı Kanun'un 2. maddesinde kanunda geçen birtakım ifadelerin tanımına yer verilmiştir. Burada özellikle 2. maddenin (c) bendi uyarınca kanunda geçen hâkim ibaresiyle aile mahkemesi hâkimi; tedbir kararı ile ise bu Kanun kapsamında, şiddet mağdurları ve şiddet uygulayanlar hakkında hâkim, kolluk görevlileri ve mülkî amirler tarafından, istem üzerine veya resen verilecek tedbir kararları, ifade edilmektedir. Ancak 4787 sayılı Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yargılama Usullerine Dair Kanun'un 2. Maddesi gereğince aile mahkemesi kurulamayan yerlerde, Hâkimler ve Savcılar Kurulunca belirlenen Asliye Hukuk Mahkemeleri yetkili olup, aile mahkemesi sıfatıyla hareket ederler⁵⁶.

Çalışmamızın içeriği bakımından verilen bu iki tanım önemlidir. Hâkim ifadesi ile kanunda aile hâkiminin kastedilmesi bize, alınan korucu ve önleyici tedbir kararlarının ceza mahkemeleri nezdinde değil, hukuk mahkemeleri nezdinde alındığını göstermektedir. O halde ileride yeri geldiğinde daha detaylı değinileceği üzere, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde hâkim yerine karar alma yetkisi tanınmış kolluğun faaliyeti de idari kolluk faaliyeti olarak değerlendirilecektir⁵⁷.

⁵⁴ Akçaal, s. 198; Günay, s. 650.

⁵⁵ Öztürk N., s.6; Akçaal, s. 199 ; Uyumaz/ Akdağ, s. 62 vd..

⁵⁶ HGK 16.11.2005 Tarih ve 2/673-617 sayılı kararında Asliye Hukuk Mahkemesinin Aile Mahkemesi sıfatıyla hareket etmesi gerektiği belirtilmiştir.

⁵⁷ Uyumaz/ Akdağ, s. 72.

Bir diğer önemli husus olarak hükümde, tedbir kararını hâkimin, kolluk görevlilerinin ve mülkî amirlerin almaya yetkili oldukları belirtilmiş, ancak bu kararların bazen istem üzerine bazense resen verilecek kararlar olduğu vurgulanmıştır⁵⁸. Çalışmamızda kolluk tarafından alınması gereken tedbir kararları incelenecek olmakla birlikte, esasında 6284 sayılı Kanun'da, doğrudan kolluk tarafından alınması gereken tedbir kararlarına ilişkin bir hüküm tesis edilmemiştir. Kural, tedbir kararlarını hâkimin veya mülki amirin vermesidir⁵⁹. Ancak İstanbul Sözleşmesi ile vurgulanan tedbir mekanizmalarının ve kararların süratle alınması gerekliliği karşısında, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirine de tedbir kararı alma yetkisi ve görevi verilmiştir⁶⁰. Bu noktada ancak kolluk amiriyle ilgili olduğu kadar hâkim veya mülki amir tarafından alınan tedbir kararlarına temas edilecektir.

Kanunda kolluğa ilişkin tedbir kararı alma yetkisi öncelikli olarak 6284 sayılı Kanun'un 3. maddesinde düzenlenmiştir. Esasında madde başlığı "Mülkî amir tarafından verilecek koruyucu tedbir kararları" olmakla birlikte, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirine de birtakım tedbir kararları alma yetkisi verilmiştir⁶¹. Hükmün ikinci fıkrasına göre gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a) ve (ç) bentlerinde yer alan tedbirlerin, ilgili kolluk amirince de alınabileceği belirtilmiştir. Ancak kolluk amiri evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde mülkî amirin onayına sunmalı ve karar mülkî amir tarafından kırk sekiz saat içinde onaylanmalıdır. Aksi halde kolluk amirinin almış olduğu koruyucu tedbir kararı kendiliğinden kalkacaktır.

Hükmün (a) ve (ç) bentlerinde sırasıyla; "*a) Kendisine ve gerekiyorsa beraberindeki çocuklara, bulunduğu yerde veya başka bir*

⁵⁸ Uyumaz/ Akdağ, s. 72; Günay, s. 661; Akçaal, s. 214.

⁵⁹ Günay, s. 684; Akçaal, s. 208.

⁶⁰ Öztürk N, s. 9; Kırbuş Canikoğlu, Seher, "Kadına Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevzuat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun)", Ankara Barosu Dergisi 2013, s. 373; Moroğlu, s. 376; Bölükbaşı, s. 127 vd..

⁶¹ Akçaal, s. 208.

yerde uygun barınma yeri sağlanması. ç) Hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması...” hususları düzenlenmiştir. Kural olarak mülki amirce alınması gereken, ancak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirince de alınabilen iki tedbir kararının da esasında aciliyet arz eden durumlar olduğu görülmektedir. Gerçekten de gerek barınma yeri sağlanması hayati tehlike altında koruma kararı verilmesi, gecikmesinde sakınca bulunması halinde aciliyet arz eden koruyucu nitelikteki tedbir kararlarından. Şiddet mağdurunun, kolluğa başvurduğu zaman diliminde doğrudan mülki amire ulaşılması ve tedbir kararının alınması mümkün ise, kural olarak kolluğun bu yetkiyi kullanması mümkün değildir. Ancak özellikle resmî tatillerde veya mülki amire ulaşılması mümkün olmayan zamanlarda söz konusu koruyucu tedbir kararlarının alınması hususunda kolluk amiri etkin bir rol oynamaktadır⁶². Kolluk amiri tarafından alınan bu tedbir kararları idari kolluk faaliyeti kapsamında olup, kolluk amirinden ne anlaşılması gerektiği 6284 sayılı Kanun’un Uygulama Yönetmeliği’nde belirtilmiştir.

Kolluğa yollama yapılan bir diğer düzenleme, 6284 sayılı Kanun’un 5. maddesinde karşımıza çıkmaktadır. Burada da esasında doğrudan kolluğa ilişkin bir düzenleme yapılmamış, hâkim tarafından verilecek önleyici tedbir kararları ele alınmıştır. Hükmün ikinci fıkrasında, madde 3’e benzer nitelikte bir düzenleme getirilmiş, gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde birinci fıkranın (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde yer alan tedbirlerin, ilgili kolluk amirlerince de alınabileceği, kolluk amirinin evrakı en geç kararın alındığı tarihi takip eden ilk iş günü içinde hâkimin onayına sunması, hâkimin de söz konusu kararı yirmi dört saat içinde onaylaması gereği vurgulanmıştır. Şayet belirtilen süreler içinde karar onaylanmazsa tedbirler yine kendiliğinden kalkacaktır.

Söz konusu bentlere bakılacak olursa sırasıyla; “a) Şiddet mağduruna yönelik olarak şiddet tehdidi, hakaret, aşağılama veya küçük düşürmeyi içeren söz ve davranışlarda bulunmaması. b) Müşterek konuttan veya bulunduğu yerden derhâl uzaklaştırılması ve müşterek konutun korunan kişiye tahsis edilmesi. c) Korunan kişilere, bu kişilerin buldukları konuta, okula ve işyerine yaklaşmaması. d) Gerekli

⁶² Akçaal, s. 208 vd..

görülmesi hâlinde korunan kişinin, şiddete uğramamış olsa bile yakınlarına, tanıklarına ve kişisel ilişki kurulmasına ilişkin hâller saklı kalmak üzere çocuklarına yaklaşmaması” hususları düzenlenmiştir.

Hükümde düzenlenen hususlar, şiddet mağdurunun tekrar mağdur edilmesini önlemeye yönelik tedbirlerdir. Burada da kolluk amirinin aldığı tedbir kararı, idari kolluk faaliyeti niteliğindedir. Zira kararı verecek olan asıl merci aile mahkemesidir ve alınan tedbir kararı cezai soruşturma kapsamında olmayıp, 6284 sayılı Kanun kapsamında özel koruma kararıdır.

Kanaatimizce gerek 3. gerek 5. maddeler kolluğa tali nitelikte yetki ve görev yüklemekle birlikte, tedbirin alınmasında “...alınabilir” ifadesinin kullanılması sakıncalı olmuştur. Şöyle ki “Gecikmesinde sakınca bulunan hallerde...” ifadesi ile kolluk amirine takdir yetkisi verilmişken (Bkz. Uygulama Yönetmeliği m. 3/c bendi), bu halin tespiti halinde kolluk amirine seçimlik bir yetki sunmak keyfiyete ve şiddet gören mağdurun zararına sonuçlar doğmasına sebep olabilecektir. O halde bu tedbirlerin alınması hususunda, şayet kolluk amiri gecikmesinde sakınca bulunan bir hal varsa söz konusu önlemleri almakla görevli olmalıdır. İş bu sebeplerle hükmün “...alabilir” olarak düzenlenmesinden ziyade “...alır” şeklinde kaleme alınması isabetli olacaktır.

Tedbirlerin alınmasının “görev” niteliği yönüne vurgu yapılması, bu görevin ihmali halinde Türk Ceza Kanunu m.257/f.2 çerçevesinde görevi ihmal suçunun doğmasına mahal verecektir⁶³. Hükme göre “...(2) Kanunda ayrıca suç olarak tanımlanan haller dışında, görevinin gereklerini yapmakta ihmal veya gecikme göstererek, kişilerin mağduriyetine veya kamunun zararına neden olan ya da kişilere haksız bir menfaat sağlayan kamu görevlisi, üç aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.” O halde kolluk amirinin “görevi ihmal” suçunun diğer unsurlarının da bulunması halinde, ilgili tedbir kararlarını almaması dolayısıyla sorumlu olacağı şüphesizdir. Bu durum, kolluğun

⁶³ **Üzülmez**, İlhan, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK M. 257)”, GÜHF Dergisi 2012, C. XVI, S:1, s. 191-216; Ayrıntılı bilgi için bkz. **Başaran**, Serkan, Görevi Kötüye Kullanma, Ankara 2018; **Okuyucu Ergün**, Güneş, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu” TBB Dergisi 2009, S. 82, s. 1-31.

önüne gelen somut vakalara gereken dikkat ve özeni göstermesi bakımından etkinliği artırıcı bir rol oynayacaktır.

3. 6284 Sayılı Kanun Kapsamında Diğer Hususlar

Şiddet uygulayan kişinin eylemi 6284 sayılı Kanun kapsamında birtakım tedbir kararlarının uygulanmasını gerektirmekle birlikte çoğu zaman Türk Ceza Kanunu'nda (TCK) düzenlenen bir suçun konusudur. Buna göre, kolluğun suç konusunun soruşturulması evresinde CMK'ya göre yapmış olduğu faaliyetler (delillerin toplanması, ifade alınması gibi), adli kolluk kapsamında olacaktır. O halde bir taraftan adli kolluk faaliyetleri diğer taraftan ise idari kolluk faaliyetleri paralel işleyebilecektir. 6284 sayılı Kanun'un 6. maddesi ile de kişinin silah bulundurması, uyuşturucu veya uyarıcı madde kullanmasının suç oluşturması dolayısıyla ya da fiilin başka bir suç oluşturması nedeniyle, soruşturma ve kovuşturma evresinde koruma tedbirlerine veya denetimli serbestlik tedbirlerine, mahkûmiyet hâlinde ceza veya güvenlik tedbirlerinin infazına ve bu çerçevede uygulanabilecek olan denetimli serbestlik tedbirlerine ilişkin kanun hükümleri saklı tutulmuş, yani suçla ilişkin yürütülen adli faaliyetlere gönderme yapılmıştır.

Tedbir kararının bazen resen bazen ise ilgilinin talebi doğrultusunda alındığını belirtmiştik. 6284 sayılı Kanun'un 8. maddesine göre, tedbir kararı, ilgilinin talebi, Bakanlık veya kolluk görevlileri ya da Cumhuriyet savcısının başvurusu üzerine verilir. Tedbir kararları en çabuk ve en kolay ulaşılabilecek yer hâkiminden, mülkî amirden ya da kolluk biriminden talep edilebilir. Aynı maddenin ikinci fıkrasına göre, tedbir kararı ilk defasında en çok altı ay için verilebilir. Ancak şiddet veya şiddet uygulanma tehlikesinin devam edeceğinin anlaşıldığı hâllerde, resen, korunan kişinin ya da Bakanlık veya kolluk görevlilerinin talebi üzerine tedbirlerin süresinin veya şeklinin değiştirilmesine, bu tedbirlerin kaldırılmasına veya aynen devam etmesine karar verilebilir. Dördüncü fıkra ve devamına göre gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde ilgili kolluk birimi tarafından verilen tedbir kararı şiddet uygulayana bir tutanakla derhâl tebliğ edilecek, tedbir kararının tefhim ve tebliğ işlemlerinde, tedbir kararına aykırılık hâlinde şiddet uygulayan hakkında zorlama hapsinin uygulanacağı ihtar yapılabilecektir. 8. maddenin son

fıkrası ile talep hâlinde ilgililere kişisel eşya ve belgelerinin kolluk marifetiyle tesliminin sağlanacağı düzenlenmiştir.

Sekizinci madde hükmü ile diğer hükümlerden farklı olarak yalnızca kolluk amirine gönderme yapılmamış, tedbir kararının alınması amacıyla kolluk görevlilerinin de başvuruda bulunabileceği düzenlenmiştir. Tedbir kararının hâkimden, mülki amirden veya kolluk biriminden talep edilebileceği düzenlenmiştir. Kanaatimizce burada kolluk biriminden bahsedilmiş olsa da karar mercii kolluk amirinden başkası değildir. Zira tedbir kararını almaya gecikmesinde sakınca olması halinde ancak kolluk amirinin yetkili olduğu hükümlerde açıkça belirtilmiştir.

Kanaatimizce 6284 sayılı Kanunu m.8/b.4'e göre gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirince verilen tedbir kararının şiddet uygulayana bir tutanakla derhal tebliğ edilmesi ifadesi, kolluk amirince alınan tedbir kararlarından yalnızca şiddet uygulayana yönelik olarak alınan tedbirleri kapsamaktadır. Örneğin, şiddet mağduru kadına barınma yeri sağlanmasına ilişkin kolluk amirince alınan tedbir kararının şiddet uygulayana tebliğine yer olmamalıdır.

Alınan tedbir kararlarının bildirim ve uygulanması ile ilgili 10. maddeye göre; “(1) Bu Kanun hükümlerine göre alınan tedbir kararları, Bakanlığın ilgili il ve ilçe müdürlükleri ile verilen kararın niteliğine göre Cumhuriyet başsavcılığına veya kolluğa en seri vasıtalarla bildirilir... (3) Korunan kişinin geçici koruma altına alınmasına ilişkin koruyucu tedbir kararı ile şiddet uygulayan hakkında verilen önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yer kolluk birimi görevli ve yetkilidir. (4) Tedbir kararının, kolluk amirince verilip uygulandığı veya korunan kişinin kollukta bulunduğu hâllerde, kolluk birimleri tarafından kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılır; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanır... (6) Hakkında barınma yeri sağlanmasına karar verilen kişiler, Bakanlığa ait veya Bakanlığın gözetim ve denetimi altında bulunan yerlere yerleştirilir. Barınma yerlerinin yetersiz kaldığı hâllerde korunan kişiler; mülki amirin, acele hâllerde kolluğun veya Bakanlığın

talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir...”

Hükümün amacı İstanbul Sözleşmesi ile vurgulanan kurumlar arası etkinliğin sağlanması ve tedbir kararlarının takibinin yapılmasıdır. Kolluk kendisini ilgilendiren hususlarda en kısa sürede bilgilendirilmelidir. Hükme göre belki de kolluğa verilen en önemli görev ve yetki üçüncü fıkra ile düzenlenmiştir. Bu bakımdan gerek koruyucu tedbir kararlarının gerek önleyici tedbir kararlarının yerine getirilmesinde, hakkında koruyucu veya önleyici tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri veya bulunduğu ya da tedbirin uygulanacağı yerin kolluk birimi görevli ve yetkili kılınmıştır⁶⁴. Gerçekten de kararların yürütülmesi bir idari kolluk faaliyeti kapsamında kolluğun işidir. Örneğin; şiddet mağduru kadının barınma yerine yerleştirilmesine ilişkin tedbir kararını uygulamak ve kadının söz konusu yere güvenli bir şekilde bırakılmasını sağlamak ilgili kolluk biriminin görev ve yetkisindedir. Bu durum dördüncü fıkradan da anlaşılmaktadır. Şayet tedbir kararı, kolluk amirince verilmiş ve uygulanmışsa veya korunan kişi kolluğun muhafazasında bulunuyorsa, kolluk birimleri tarafından bu kişi, Bakanlığın ilgili il veya ilçe müdürlüklerine ivedilikle ulaştırılmalı; bunun mümkün olmaması hâlinde giderleri Bakanlık bütçesinin ilgili tertibinden karşılanmak üzere kendisine ve beraberindekilere geçici olarak barınma imkânı sağlanmalıdır. Barınma yerlerinin yetersiz kalması durumunda korunan kişiler; mülki amirin veya Bakanlığın yanı sıra acele hâllerde kolluğun da talebi üzerine kamu kurum ve kuruluşlarına ait sosyal tesis, yurt veya benzeri yerlerde geçici olarak barındırılabilir.

Sonuç olarak, AKKKŞÖDK ile kolluğa 4230 sayılı Ailenin Korunmasına İlişkin Kanun'a nazaran çok daha fazla yetki ve görev verildiği, böylece İstanbul Sözleşmesi ile hedeflenen etkin iş birliğinin yasal anlamda sağlandığını söylemek mümkündür. Ancak çalışmamızın başında da belirtildiği üzere, kolluğun söz konusu görev ve yetkileri daha etkin kullanılmasına ihtiyaç olup, görev ve yetkileri hususunda kolluk

⁶⁴ **Ceylan**, s. 46; Polis Akademisi Yayınları, (2018), “Aile İçi Ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele”, Rapor No.15, s. 24-68, (<https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/aile-ici-ve-kadina-karsi-siddetle-mucadele.pdf>, E. T. 24.11.2018).

görevlileri meslek içi eğitim ve seminerlerle, uzman kişilerce bilgilendirilmeli ve eğitilmelidirler.

4. Uygulama Yönetmeliği Kapsamında

6284 sayılı AKKKŞÖDK İlişkin Uygulama Yönetmeliği ile kolluk amirine, 6284 sayılı Kanun'dan farklı bir tedbir kararı alma görev ve yetkisi verilmemiştir. Ancak 6284 sayılı Kanun ile tanımı verilmemiş ve kolluğa yollama yapılmasının şartı olan “*gecikmesinde sakınca bulunan hal*” kavramı tanımlanmıştır. Tanımların yapıldığı 3. maddenin (c) bendine göre; “*Gecikmesinde sakınca bulunan hal: Kolluk tarafından yapılacak tahkikat ve risk değerlendirilmesi sonucunda, derhal işlem yapılmadığı takdirde, şiddet eyleminin önlenememesi, kişinin can güvenliği, hak ve hürriyetlerinin korunmasının tehlikeye girmesi, korunan kişinin zarar görmesi, şiddet eyleminin iz, eser, emare ve delillerinin kaybolması, şiddet uygulayanın kaçması veya kimliğinin tespit edilememesi gibi ihtimallerin ortaya çıkması ve resen veya ilgilinin talebi üzerine mülki amirden ya da hâkimden karar almak için yeterince vakit bulunamaması halini*” ifade etmektedir.

Kolluğun kendisine gelen ihbar ve şikayetler üzerine gecikmesinde sakınca bulunan hallerde almış olduğu tedbir kararlarını, tedbirin türüne göre mülki amirin veya hâkimin onayına sunması gerektiğini belirtmiştik. Bunun yanında Yönetmeliğin 5. maddesi ile kolluğa, kendine intikal eden her olay hakkında gecikmeksizin en seri vasıtalarla Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)'ne de bilgi verme yükümlülüğü yüklenmiştir⁶⁵. Hâkimin veya mülki amirin almış olduğu tedbir kararlarının da ŞÖNİM'e bildirilmesi gerekmektedir. Bu yükümlülük de kanaatimizce kaynağını İstanbul Sözleşmesi ile amaçlanan kurumlar arası etkin iş birliğinin sağlanması hedefinden almaktadır.

Şiddet mağduru kadının mülki amirin veya kolluk amirinin kararı ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait barınma yerlerine yerleştirilmesi halinde, başka herhangi bir karar veya onay aranmaya gerek olmaksızın barınma yerine derhal kabulü gerekir. Ancak resen hakkında barınma yeri sağlanması tedbirine karar verilen kişinin barınma yerinde kalmak

⁶⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Bölükbaşı**, s. 157 vd..

istememesi halinde, kişinin aydınlatılmış rızası alınarak kalmak istediği yere ŞÖNİM tarafından ulaştırılır. Şayet bu noktada kişinin hayati tehlikesi bulunuyor ise Uygulama Yönetmeliği, m.7/ f. VI'ya göre kolluğun da refakati talep edilir.

Yönetmeliğin 10. maddesinin ikinci fıkrası ve devamı fıkralarına göre şayet şiddet mağduru hakkında geçici koruma kararı alınmış ise, *“tedbir kararının yerine getirilmesinden, hakkında koruyucu tedbir kararı verilen kişilerin yerleşim yeri, bulunduğu veya tedbirin uygulanacağı yerdeki kolluk görevli ve yetkilidir. Korunan kişi acil durumlarda hemen, diğer hallerde ise yirmi dört saat öncesinden gideceği yere ilişkin olarak görevli ve yetkili kolluğa bilgi verir. Kolluk tarafından korunan kişinin gideceği yerdeki kolluk gecikmeksizin haberdar edilir ve tedbir kararı uygulanmaya devam olunur. (3) Korunan kişinin ne şekilde koruma altına alınacağı, şiddet mağduruna yönelik muhtemel tehdit ve risk göz önüne alınarak şiddet mağduru ve şiddet uygulayanın durumunun değerlendirilmesi suretiyle 11/11/2008 tarihli ve 27051 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Cumhuriyet Başsavcılıkları ve Mahkemelerce Alınacak Tanık Koruma Tedbirlerine İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelikte yer alan fiziki koruma tedbirleri hâkim veya mülki amir tarafından, gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk tarafından belirlenir. (4) Korunan kişiye, geçici koruma kararının kapsam ve içeriği, şiddet veya şiddete uğrama tehlikesinin varlığı halinde arayabileceği telefon numaraları, kolluğun sorumlulukları, hangi durumlarda kolluğa bilgi vermesi gerektiği, hangi kolluk biriminin geçici koruma hizmetinden sorumlu olduğu ve benzeri hususlar, kolluk tarafından açıklanarak tutanağa geçirilir ve tebliğ edilir.”* Kolluğun bu hüküm doğrultusunda yapmış olduğu işlem ve eylemler idari kolluk faaliyeti kapsamındadır.

Yine Yönetmeliğin 25. maddesine göre hâkim tarafından şiddet uygulayan kimseye ait silahın kolluğa teslimine veya tedbir süresinin sonuna kadar emanetine yönelik karar verilmesi mümkündür. Hâkimin mevcut kararını icra edecek makam kolluk olup, kolluk silahın teslimi halinde söz konusu silahı muhafaza etme hususunda yetkili ve görevlidir.

Önleyici tedbir kararlarının uygulanması kolluk marifetiyle izlenmektedir. Söz konusu kararların yerine getirilip getirilmediği, uygulanıp uygulanmadığı kollukça kontrol edilir. Uygulama Yönetmeliği m. 35’e göre kolluğun görev ve yetkileri şunlardır;

“...korunan kişinin;

- a) Bulunduğu konutun haftada en az bir kez ziyaret edilmesi,
- b) İkinci derece dâhil olmak üzere yakınları ile iletişim kurulması,
- c) Komşularının bilgisine başvurulması,
- ç) Oturulan yerin muhtarından bilgi alınması,
- d) Bulunduğu konutun çevresinde araştırma yapılması...”.

Şayet kolluk, tedbir kararına aykırılık tespit edilirse tutanak tutmalı ve bunu Cumhuriyet Başsavcılığı'na göndermelidir. Aynı maddenin yedinci fıkrası gereği “Korunan kişi, korunduğu yer dışında başka bir yere gitmesi gerektiğinde gideceği yer hakkında kolluğa bilgi verir, bu durumda dahi hakkında verilen kararın uygulanmasına devam edilir. Korunan kişi tarafından tedbir kararına uyulmaması halinde bu husus kolluk amiri tarafından bir tutanak ile tespit edilir.” O halde kolluk, hem mağdurun hem de şiddet uygulayanın tedbir kararına aykırı davranışlarını tutanak ile tespit etmelidir.

Uygulama Yönetmeliğinin 36. maddesi ile kolluk görevlilerinin niteliğine ilişkin olarak bizim de çalışmamızda vurguladığımız üzere bir düzenleme getirilmiştir. Buna göre, “(1) Kolluk görevleri, kolluğun merkez ve taşra teşkilâtında Kanunda belirtilen hizmetlerle ilgili olarak, kolluk birimlerince belirlenmiş olan yeteri kadar görevli tarafından yerine getirilir. (2) Bu görevliler, özellikle çocuk ve kadının insan hakları ile kadın erkek eşitliği konusunda eğitim almış personel arasından belirlenir.” Gerçekten de görevli ve yetkili kolluğun, etkin olabilmesinin ön koşulu bir nevi olayın ciddiyetine vakıf olmaktan geçer. Bu sebeple maddenin ikinci fıkrasında zikredilen niteliklere sahip kolluk personelinin yetiştirilmesine ve bu eğitimleri alan personelin sayısının artırılmasına gayret edilmelidir.

Son olarak, alınan tedbir kararlarına aykırılık halinde kolluğun görev ve yetkisine temas etmek gerekir. Bu hususta da Uygulama Yönetmeliği'nin 38. maddesinde düzenleme yapılmıştır. Ancak buradaki tedbir kararına aykırılık ile kastedilen mağdurun tedbir kararına aykırı davranışı değil, şiddet uygulayan tarafın tedbir kararına aykırı davranışlarıdır. Kolluk, aykırılığı tespit halinde bir tutanakla durumu Cumhuriyet savcısına iletir ve o da bu tutanağı gecikmeksizin aile mahkemesine gönderir. Aile mahkemesi de tedbir kararına aykırı

davranıldığını tespit ederse, başka bir işleme gerek kalmaksızın resen zorlama hapsine ilişkin karar verilebilir. Zorlama hapsinin icrası amacıyla kişinin yakalanması ve zorlama hapsinin çektirilmesi de ceza yargılamasının konusu dışında kaldığından adli kolluk faaliyeti olarak nitelendirilemez.

IV. Sonuç

4230 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un yetersizliği ve İstanbul Sözleşmesi'nin kabulü ile 6284 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi anlamında büyük bir adım olmuştur. Zira 4230 sayılı Kanun'dan farklı olarak şiddetin, mağdurun, şiddet uygulayana ilişkin alınacak tedbirlerin oldukça genişletildiği ve böylece yasal anlamda ciddi bir mücadeleye girildiğini söylemek mümkündür. 6284 sayılı Kanun'u takiben çıkarılan Uygulama Yönetmeliği de bu anlamda yasanın anlaşılmasını kolaylaştırır nitelikte olmuştur.

6284 sayılı Kanun ile hâkim ve mülki amir yanında gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirine de birtakım koruyucu ve önleyici tedbirler alma görev ve yetkisi verilmiştir⁶⁶. Kolluk faaliyetleri temelde adli kolluk ve idari kolluk olmak üzere ikiye ayrılmış, ancak kolluk örgütleri bir arada tutulmuştur. Bu sebeple de kolluğun işlemlerinin hangilerinin idari kolluk hangilerinin ise adli kolluk faaliyeti kapsamında olduğunu tespit önemlidir. Her ne kadar bir kimsenin yaşam hakkına, vücut bütünlüğüne karşı yapılan saldırılar TCK anlamında suç teşkil etmiş olsa da 6284 sayılı Kanun ceza hukukuna ilişkin olmayıp, önleyici düzenlemeler içerir. Kanunda geçen hâkim ifadesi ile Aile Hâkiminin kastedilmesi de bu sonucu destekler. O halde 6284 sayılı Kanun ile gecikmesinde sakınca bulunan hallerde kolluk amirine tedbir kararı alması yönünde görev ve yetki verilen durumlarda, alınan karar idari kolluk faaliyeti olarak nitelendirilecek, CMK anlamında yürütülen faaliyetler ise adli kolluk faaliyeti sayılacaktır.

İstanbul Sözleşmesi ile kurumlar arası etkin iş birliği ve tedbirlerin süratle alınması hedeflenmiştir. 6284 sayılı Kanunda da bu yönde yasal düzenlemeler getirilmiş, bu anlamda 4230 sayılı Kanun'dan farklı olarak,

⁶⁶ Bölükbaşı, s. 127.

gecikmesinde sakınca bulunan hallerde hasredilmiş birtakım tedbirleri alma hususunda kolluğa da görev ve yetkiler verilmiştir. Kolluk amiri ve görevlilerinin 6284 sayılı Kanun ile kendilerine verilen bu görev ve yetkileri yerine getirirken, kanunda "...alabilir" ifadesinin kullanılması, bir keyfiliğe ve kurumun etkin işlerliğini azaltıcı bir duruma yol açmaktadır. Bu sebeple buradaki ifade "...alır" şeklinde değiştirilmeli, söz konusu kararın alınmasının "görev" yönü daha baskın olarak vurgulanmalıdır. Bunun yanında kolluk personeli, kadına karşı şiddet farkındalığına kavuşturulmak amacıyla, meslek içi eğitim ve seminerlerle bilgilendirilmelidir. Kanaatimizce kolluğun aktif sorumluluğu ve vicdani duyarlılığının artırılması, 6284 sayılı Kanun kapsamında zikredilen şiddet vakıalarının azalması, en azından şiddet sonrası yeni mağduriyetlerin doğmasını engellemeye yardımcı olacaktır.

Kaynakça

- Akçaal, Mehmet, “Ailenin Korunması Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Güncel Gelişmelerin Değerlendirilmesi”, Mevlana Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2013, C. 1, S. 2, s. 193-219. (<https://jurix.com.tr/article/4625>, E. T. 09.05.2019).
- Akıntürk, Turgut/ Ateş, Derya, Aile Hukuku Kitabı, 21. Baskı, İstanbul 2019.
- Akkoyunlu, Sencer Abdullah, “Kamu Düzeninin Sağlanmasında Kolluğun Yetkileri” (Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Bölümü, Yayımlanmamış Doktora Tezi), Erzincan 2017.
- Badur, Emel, “Ailenin Korunması Alanındaki Son Gelişmeler”, TBB Dergisi 2009, S.84, s. 63-92.
- Badur, “Kadının Şiddet Nedeniyle Uğradığı Zararların Tazmini ve Nafaka”, ÇÜHF Dergisi 2018, C.3, S.1, s. 11-28.
- Bakırcı, Kadriye, “İstanbul Sözleşmesi”, Ankara Barosu Dergisi 2015, S. 4, s. 133-204.
- Başalp, Nilgün, “Aile İçi Şiddet ve Özel Hukuk Yaptırımları”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi 2014, C. 20, S. 3, s. 207-246.
- Başaran, Serkan, Görevi Kötüye Kullanma, Ankara 2018.
- Bölükbaşı, Özge, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Kapsamında Kadının ve Aile Bireylerinin Korunması, Ankara 2015
- Ceylan, Ebru, “Türk Hukukunda Aile İçi Şiddet Ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesiyle İlgili Yeni Düzenlemeler”, TBB Dergisi 2013, S.109, s.13-54.
- Demirkır Ünlü, Müge, “Kadına Yönelik Şiddet ve Aile-İçi Şiddet”, İstanbul 2012.
- Dural Mustafa/Öğüz, Turgut/ Gümüş, Mustafa Alper, Aile Hukuku, C.III, 12. Baskı, İstanbul 2016.
- Ediz, Ayşe/Altan, Şenol, “Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Üzerine Bir Alan Araştırması”, TBB Dergisi 2017, Özel Sayı, s. 397-410.
- Gözler, Kemal, İdare Hukuku, 2. Baskı, C. II, Bursa 2009.
- Günay, Mehmet, “6284 Sayılı Kanuna göre Koruyucu ve Önleyici Tedbirler”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 2012, S. 10, s. 647-686.

Günday, Metin, İdare Hukuku, 10. Baskı, Ankara 2011.

Hatemi, Hüseyin/ Kalkan Oğuztürk, Burcu, Aile Hukuku, 6. Baskı, İstanbul 2018.

Kırbaş Canikoğlu, Seher, “Kadınlara Yönelik Şiddetin ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesine Dair Ulusal ve Uluslararası Mevzuat (İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanun)”, Ankara Barosu Dergisi 2013, s. 357-378.

Moroğlu, Nazan, “Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 Sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi”, 2012, s. 357-380, http://portal.ubap.oRG:tr/App_Themes/Dergi/2012-99-1169.pdf (E. T. 24.11.2018).

Okay Tekinsoy, Özge, İdare Hukukunda Kamu Düzeni Kavramı, İstanbul 2011.

Okuyucu-Ergün, Güneş, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu”, TBB Dergisi 2009, S. 82, s. 1-31.

Özay, İlhan, Günışığında Yönetim, İstanbul 2004.

Özbek, Veli Özer/Doğan, Koray/Bacaksız, Pınar/Tepe, İlker, Ceza Muhakemesi Hukuku, 11. Baskı, Ankara 2018.

Öztan, Bilge, Aile Hukuku, 5. Baskı, Ankara 2015.

Öztürk, Bahri, (2018), Ceza Muhakemesi Hukuku, 12. Baskı, Ankara 2018.

Öztürk, Necla, “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanunun Getirdiği Bazı Yenilikler ve Öneriler”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2017, C. 8, S. 1, s. 1-32.

Polis Akademisi Yayınları, (2018), “Aile İçi Ve Kadına Karşı Şiddetle Mücadele”, Rapor No.15, s. 24-68, (<https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/aile-ici-ve-kadina-karsi-siddetle-mucadele.pdf>, E. T. 24.11.2018).

Şahin, Cumhur, Ceza Muhakemesi Hukuku, 9. Baskı, C. I, Ankara 2018.

Uğur, Hüsametin, “Kadın ve Aile Bireylerine Yönelik Şiddete Karşı 6284 Sayılı Kanunun Getirdikleri”, TBB Dergisi 2012, S. 101, s. 333-366.

Uyumaz, Alper/Akdağ, İdris, “Türk Özel Hukukunda Şiddet Ve Israrlı Takip Kavramı İle Israrlı Takip Mağdurunun Korunması”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2015, C. XIX, S. 2, s. 45-94.

Üzülmez, İlhan, “Görevi Kötüye Kullanma Suçu (TCK M. 257)”, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi 2012, C. XVI, S. 1, s. 191-216.

Yenisey, Feridun, Kolluk Hukuku, 2. Baskı, İstanbul 2015.